

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

EN AVSLÖJANDE BILD?

En experimentell studie om huruvida inställning gentemot ett turkiskt medlemskap i EU påverkas av en för landet icke-representativ bild.

Författare: Demet Alsancak
Kandidatuppsats i Statsvetenskap
Göteborgs Universitet, VT 2018
Antal ord: 10910
Handledare: Carl Dahlström

Abstract

Författare: Demet Alsancak
Handledare: Carl Dahlström
Inlämning: VT 2018

Sidantal: 43

Turkiets skrev på ett associationsavtal med EEG år 1959, ansökan om medlemskap lämnades in 1987 och förhandlingar om medlemskap påbörjades 2005. EU har ibland beskrivits som en kristen, vit klubb och tidigare forskning visar tendenser på att det egna jaget i länder som Frankrike och Storbritannien definieras utifrån skapandet av ”den andre”. Turkiet och turken har fått representera ”den andre” både historiskt och även i samband med EU-samarbetet. Identitet som gemensamma värderingar för EU, i motsats till universella värderingar, kan skapa svårigheter för Turkiets acceptans i samarbetet. ”Andrafiering” sker genom att tillskriva negativa egenskaper till en grupp som får utgöra ”den andre”. Sveriges regering anses under experimentet vara en påskyndare av Turkiets medlemskap och medborgare visar en relativ positiv inställning jämfört med andra medlemsländer.

Jag har genomfört ett experiment med syftet att se om en icke-representativ bild av Turkiet, (kvinnor i heltäckande slöja), påverkar inställning till Turkiet som framtida EU-medlem negativt. I experimentet deltog 220 respondenter och respondenterna bestod av gymnasieklasser och universitetsklasser. Turkiet är ett sekulärt land och under experimenttillfället var det få kvinnor som klädde sig som på bilden som används som stimuli. Jag använder mig av Zallers RAS-modell och Orientalismens användande av socialkonstruktivistiska termen ”den andre”. Experimentet gav inte det resultat som förväntades, utan ett nollresultat förutom på en fråga som rör befolkningens mängd, som ansågs som ett litet hinder för medlemskap. Jag fann också att självskattat politiskt intresse hade ett samband med positiv inställning till Turkiets medlemskap.

Framtida forskning: Det vore intressant att göra experimentet under rådande förändrade förutsättningar där opinionen för Turkiets medlemskap är mer negativ. Vidare kan en diskursanalys som undersöker om huruvida en ”annanifiering” lik den i många andra EU-länder också finns i svenska medier.

Nyckelord: experiment, Orientalism, European Union, Turkey, RAS-model, Political Awareness

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
2. Bakgrund	4
3.Syfte och frågeställningar.....	7
4. Tidigare forskning	8
4.1 Framställning av Turkiet och turken	9
Identitet på kandidatnivå	11
4.2 Elitdominans och expertidéer.....	11
4.3 Massopinion	12
5.Teori	13
5.2 Politiskt intresse och ställningstagande.....	14
5.4 Receive, Accept, Sample.....	15
5.3 Orientalism	18
5.4 Sammanfattning teori	19
6. Metod och material.....	20
6.1 Experiment	20
6.1.1 Fokusgrupp.....	21
6.1.2 Materialets utformning.....	22
6.1.3 Undersökningsgruppen.....	23
6.2 Genomförande	25
7. Resultat.....	26
7.1 Randomisering	26
7.2 Resultat fråga för fråga.....	28
8. Slutdiskussion.....	33
Källförteckning.....	36

Tabell- och figurförteckning

Figur 1.....	1
Figur 2	4
Tabell 1 Kontroll av randomisering.....	27
Tabell 2 Könsfördelning.....	27
Tabell 3 Fråga 1.....	28
Tabell 4 Fråga 2.....	29
Tabell 5 Fråga 3.....	29
Tabell 6 Geografi.....	30
Tabell 6.1 Befolkningsmängd.....	30
Tabell 6.2 Politiska skillnader.....	31
Tabell 6.3 Kultur.....	31
Tabell 6.4 Religion	31
Tabell 7. Huvudfråga.....	32
Tabell 7.1 Resultat för regressionsanalys.....	32
Tabell 8. Regressionsanalys med kontroll för stimuli.....	33
Bilagor:	
Stimuli bild och text	39
Stimuli, endast text.....	40
Bakgrundsfrågor, formulär.....	41
Frågeformulär.....	42- 43

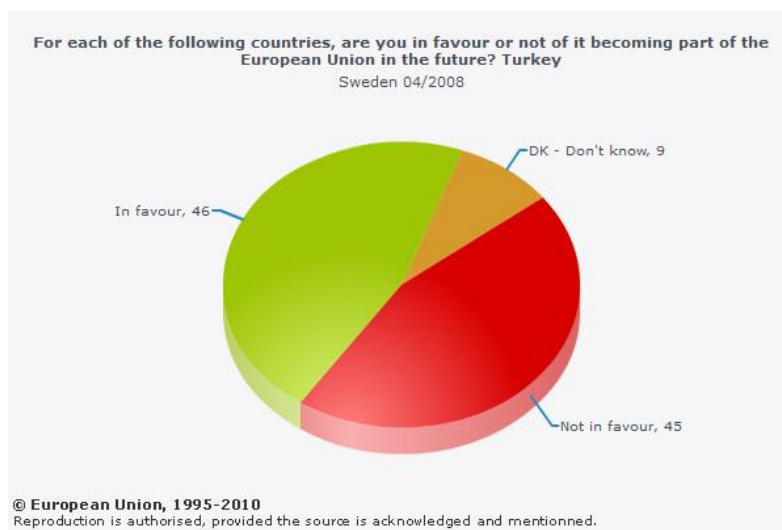
Inledning

“Who are we to make these decisions? We are the media elite.”

-Will Macavoy, *The Newsroom*

Eurostat är ett EU-direktorat som sammanställer och redovisar statistik inom skilda ämnen för Europeiska unionen och medlemsländer¹. 2008 undersöktes inställning till blivande länders medlemskap, samma år som detta experiment genomfördes. Följande länders ansökan är godkända av ministerrådet: Turkiet, Serbien, Albanien, Makedonien och Montenegro.

När svenska respondenter ombads uppge vad de kände inför att Turkiet ansluts till EU, blev resultatet följande;

Figur 1

Jämfört med de flesta andra deltagande länders svar är Sveriges respondents inställning relativt positiv (se figur 2). De mer negativa och positiva mättningsresultat som infinner sig hos övriga länder som deltog i undersökningen kan förklaras av många olika faktorer. Sveriges regering har ändrat inställning på mindre än tio år; under EU-toppmötet i Helsingfors 1999 ville två länder blockera Turkiets medlemskap; Grekland och Sverige (Nilén, 2008). Båda länder har ändrat position och Sverige anses vara ett av de mer positivt inställda länder och "...tillskyndare till ett turkiskt EU-medlemskap" (f.d. generalkonsuln i Istanbul, Ingmar Karlsson, Birath: 2013) och medlemskap förespråkas av samtliga partier i Sveriges riksdag före och efter tiden för experimentet (Gustavsson& Nilsson, 2009).

¹ (<http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>).2006

Jag vill undersöka om en bild på kvinnor i slöja som kopplas till Turkiet kan påverka inställning till turkiskt medlemskap hos experimentdeltagare. Kommer respondenterna ha en mer negativ inställning till att Turkiet blir EU-medlem när associationen till att vara ett muslimskt land görs? Bilden jag väljer är tagen i Iran och det i sig självt gör att det inte är en representativ bild av Turkiet. Till detta hör att liknande klädsel (heltäckande svart klädsel), under experimenttillfället var en anomali i Turkiet, vilket förklaras i bakgrundskapitlet. Förutsättningarna är sådana att en generell övervägande negativ inställning inte tycks råda hos svenska befolkningen, vilket är en fördel, eftersom det pekar på att andra faktorer inte tycks ha skapat en negativ uppfattning hos den svenska befolkningen överlag.

Min hypotes är att bilden ger ”considerations” om islam och på grund av händelser runt om i världen är dessa ”considerations” troligtvis inte positiva. I andra länder pågår en ”andrafiering” av turken och Turkiet i samband med EU-diskussioner. Sverige har en relativ positiv inställning till Turkiets medlemskap, både på regeringsnivå och sett utifrån data insamlat från Eurostat. Det är därför intressant att se huruvida experimentet lyckas få den väntade effekten. Min fokusgrupp bekräftar att stimuli fungerar, men det finns många olika orsaker till varför experimentet skulle misslyckas. Eliten tillhandahåller budskap genom bland annat medier och hur dessa budskap bearbetas påverkas av den egna politiska kunskapen. Den som säger sig ha politiskt intresse tenderar att ägna tid åt andra politiska frågor. Jag vill därför också se om självskattad politisk kunskap påverkar inställning till att Turkiet blir EU-medlem.

Utifrån teorin om skapandet av ”den andre” hoppas jag att mitt stimuli skapar en skillnad i inställning hos de två grupperna. Jag använder mig av Zallers RAS-modell för att förklara hur stimuli påverkar svar som ges.

Turkiet lämnade ansökan om att ingå associationsavtal 1959 och ansökte om fullt EU-medlemskap 1987. Ur ett internationellt perspektiv är EU för många länder i mellanöstern en vit, kristen klubb med ett tvivelaktigt kolonialt förflutet. Europa utgör en del av ”västvärlden” som misstänks vara emot muslimer globalt. (Everts, 2004: 4). Många kritiker till Turkiets anslutning anstränger sig för att definiera Europa som just kristet och väljer stundtals att använda termen kristen klubb (Koenig et al, 2006, 156, 162). Det har också hänvisats till

artikel 237 i Romfördraget med motiveringen att landet helt enkelt inte är europeiskt geografiskt (Romfördraget², 1957:78).

Om EU skulle acceptera Turkiet skulle det sända en signal om att tidigare nämnda öst- mot väst- motsättning inte föreligger. Officiella uttalanden från Egypten och Iran stödjer Turkiets anslutning och många länder i regionen uppfattar accepterandet av Turkiet som ett lackmustest för EU:s anseende i den muslimska världen (Everts; 2004: 4). Kandidatländer, i princip regeringen, förutsätts ha en vilja att genomföra reformer på ett sätt som för landet närmare EU. Däremot krävs det också en vilja att välkomna Turkiet som en del av Europa.

Köpenhamnskriterierna är huvudkriterier för vilka som får bli medlemmar, parat med principer och villkor fastställda främst i Fördraget om Europeiska unionen³. År 2004 uppfyllde Turkiet tillräckligt många av Köpenhamnskriterierna och fick som första muslimska land officiell kandidatstatus (Held, 2010: 554).

”Vad Turkiet än gör ställer EU nya krav...” hävdar Ingmar Karlsson (Kamadé, 2010) genom att hänvisa till en framstegsrapport vilken kopplade lösning av Cypernfrågan till inledandet av medlemsförhandlingar. Detta krav backade kommissionen senare ifrån(Karlsson, ”Europa och turken”, 2007: 89).

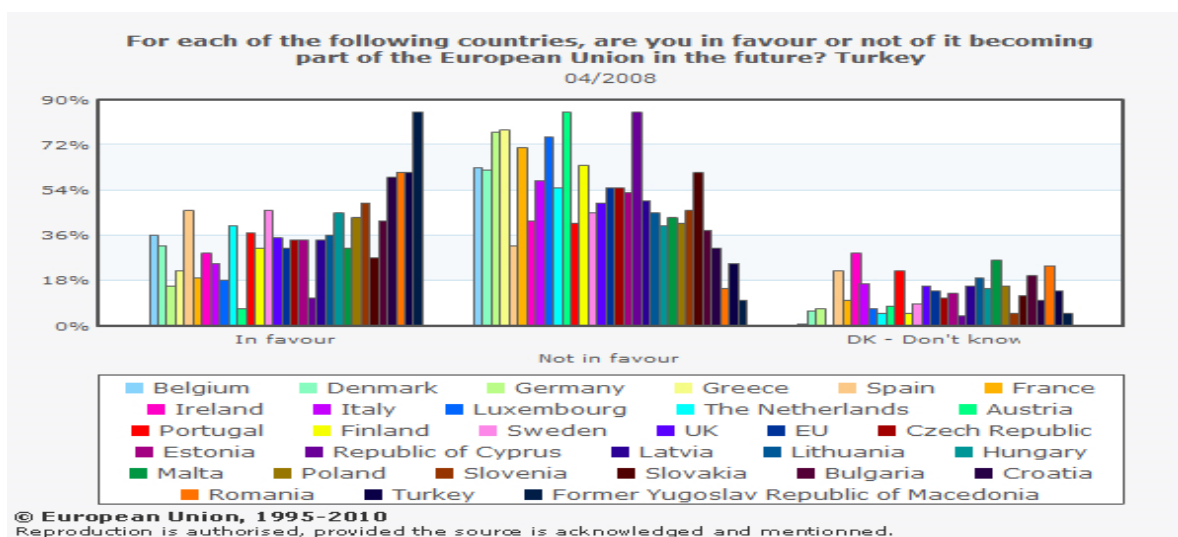
På frågan om hur han ställer sig till turkiskt medlemskap och invändningar av geografisk natur, svarar Carl Bildt: ”Om vi bedömer att Cypern ligger i Europa, trots att det är en ö belägen längs Syriens kust, är det svårt att inte anse att Turkiet ligger i Europa⁴ (Mével & Rousselin, 2009). Det anser inte heller EU, som har accepterat Turkiets kandidatur.

² Som idag går under namnet ”[Treaty on the Functioning of the European Union](#)”, artikel 237: ’Any European State may apply to become a member of the Community’

³ Undertecknat i Maastricht, 1992

⁴ Et puis, si nous estimons que Chypre est en Europe, alors que c'est une île au large de la Syrie, il est difficile de ne pas considérer que la Turquie est en Europe.

Figur 2. Resultat från respondenter angående inställning till Turkiet som framtida EU-medlem

Sett till denna uppställning ser man att många medlemsländers medborgare uppvisar en mer negativ inställning gentemot turkiskt medlemskap än Sveriges respondenter.

2. Bakgrund

Bilden som används i experimentet är tagen i Iran, ett land som har tvingande lagstiftning för slöja. Det som kan uppfattas intressant i sammanhanget är att Turkiet också, fram till 2013, har haft tvingande lagar rörande slöjan, fast i motsatt riktning.

1935 föreslogs på CHP:s (Cumhuriyet Halk Partisi) partikongress ett förbud mot heltäckande svart klädsel (çarşaf) och slöja för ansiktet (peçe). Detta förslag kom att röstas ned. Republiken grundades ur spillorna av osmanska riket, med en sekulär författning inspirerad av Frankrike. Under 60- och 70-talen gjorde ett inflöde av människor från rurala delar till storstäder att fler och fler kvinnor sågs bära slöja i Turkiet (Tok, 'The Securitization of the Headscarf Issue in Turkey: The Good and Bad Daughters of the Republic, 2006:118). Det sekulära styret vidtog åtgärder och ett slöjförbud stadgades på 1980-talet⁵. Lagen banade väg för frånvaro av heltäckande slöja i samhället, i synnerhet i storstäder och offentliga institutioner. Omständigheterna för experimentet är att kvinnor i Turkiet inte bär heltäckande slöja i lika hög utsträckning som många andra muslimska länder i regionen. Det är alltså

⁵ Det kan vara på sin plats att göra en distinktion mellan iögonfallande svarta lakan (çarşaf) och det som anatoliska kvinnor föredrog att bära, huckle.

viktigt att distinktion görs mellan olika länder och att inte länderna behandlas som homogena i människors medvetande.

2005 skapade publiceringen av Mohammedkarikatyerna⁶ i danska tidningen Jyllands-Posten en kris mellan Danmark och större delar av den muslimska världen. Det föranledde bland annat attacker på danska utlandsposteringar. De länder som reagerade starkast var Palestina, Egypten, Saudiarabien, Pakistan, Yemen och Södra Irak. (Seeberg, 2007:28). Turkiet hade officiellt en jämförelsevis återhållsam reaktion och förhoppningsvis framkommer det i nyhetsrapportering.

EUMCs⁷ rapport nämner Madridbombningarna, mordet på Theo van Gogh, attacken på World Trade Center i New York samt även Mohammedkarikatyerna som händelser som gjorde att muslimers situation i Europa hamnade i stort fokus. Ökad islamofobi, oro för radikaliserings och en alltmer utsatt situation för muslimer i Europa skapade enligt EUMC ett behov av att se över EU:s integrationspolicy och förebygga användandet av stereotyper och generaliseringar (EUMC, Muslims in the European Union, 2006: 1).

AKP (Adalet ve Kalkinma Partisi; Rättvis- och utvecklingspartiet) har suttit vid makten sedan 2002 och är ett religiöst präglad parti som i början av sitt styre och såg positivt på EU-samarbetet. På AKP:s initiativ ändrades 2008 grundlagen för att kunna häva slöjförbudet (Resmi Gazete, 2008) det vill säga samma år som detta experiment genomfördes. Beslutet underkändes av författningsdomstolen. Slöjförbudet hävdades istället 2013.

Information is power, and it WILL be manipulated by the powerful. The genius of contemporary postmodern propaganda lies in its ability to appropriate the signs of individual choice, with a view to limiting that choice to such a narrow spectrum as to render the choice meaningless. (David Levy Strauss, 2003:39).

Hur människor framställs kan påverka grundsynen på dem och EUMC: s rapport varnar för en verklighet i Europa där muslimer beskrivs med stereotyper och generaliseringar. Blir en bild mer framträdande och allena rådande, kan det ha konsekvenser för demokratin. Koenig et al

⁶ Satirteckningar föreställande profeten Mohammed.

⁷ European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia

finner i urval av artiklar publicerade i sex olika länder i samband med en framstegsrapport, att nyheternas inramning visar att Turkiet inte anses tillhöra Europa. Turkiet kan accepteras vara i Europa, men inte en del av Europa så länge som de är muslimer (Koenig et al, 2006:150-51).

”The Last Days of Europe — epitaph for an old continent” är en bok som dödförklarar en kontinent som följd av, bland annat, misslyckad integration av invandrare, särskilt muslimer. Turkar och kurder som flyttat till Tyskland var aldrig förberedda för ett liv i ett europeiskt samhälle (Laqueur, 2007:61). Turkar påstås köra bort icke-muslimer från sina kvarter, jaga bort tyska barn från lekplatser och kritisera tyska tjejers klädsel. Generaliserande negativa beskrivningar av denna sort kan leda till en misstro gentemot att Turkiet hör hemma i EU-samarbetet, särskilt då informationen presenteras av personer som uppfattas som experter.

Rent historiskt är ovanstående inget nytt under solen. I en svensk skolbok från 1795 går det att läsa följande om islam”...den falska religionen som uppiktades av den store bedragaren Muhammed, till vilken turkarna än i dag allmänneligen bekänner sig” (Karlsson, Europa och turken, 2007: 23). Under 1700-talet skrev flera välkända författare om turkarna, däribland Voltaire. Bilden av turken var framförallt den av ”usurpatorer av det klassiska grekiska tankegods som Europas identitet sades vara byggd på, medan de själva inte ansågs ha en kultur värd namnet” (ibid, 2007:27).

Det fanns också en grad av ambivalens menar Karlsson, vilken Tekin också behandlar i sin avhandling ”Representations and othering in discourse: The construction of Turkey in the EU context”. När sultanens sändebud skulle mottas väckte det stort intresse i Frankrike. Mottagandet utformades medvetet särskilt från hur kristna ambassadörer mottogs, helt enligt Louis XIV önskan. Det föranledde ett bisarrt mottagande av Suleiman aga med en maskerad där en fransk ämbetsman klädde ut sig i turkiska kläder och låtsade vara Frankrikes grand vizier (premiärminister) (Tekin, 2012:37).

Turkarna uppfattades som ohövliga, arroganta, envisa och obildade, dåliga omdömen till trots växte ett turkmode fram i Frankrike (Tekin 2012: 37). Flera pjäser sattes upp med turkiskt tema och de föranledde en ambivalent porträttering av turken som arrogant och ohövlig, men samtidigt stark, värd fruktan och respekt (Tekin 2012; 38).

En negativ syn fortsatte att spridas in på 1800-talet då uttrycket ”Europas sjuke man” befastes⁸, (Karlsson, 2007: 31). Filmen ”Midnight Express”, (1978) anses mer än någon annan modern populärkulturell företeelse bidra till en negativ bild av Turkiet och dess invånare (Karlsson, 2007: 35).

3.Syfte och frågeställningar

Synen på turkiskt medlemskap kan påverkas om medborgare i EU-länder likställer Turkiet med länder präglade av ett religiöst, mer fundamentalistiskt, styre. Mohammedkarikatyrerna och efterföljande våldshandlingar ägde rum före experimentet, som bidrog till omständigheter med hög intensitet av budskap med koppling till religion. Det är av vikt att rapportering och framställning av Turkiet och turkar görs på sådant sätt att landet inte hamnar i ett fack av ”den andre”. Turkiet hamnar i orientalismens sfär geografiskt och även i egenskap av ett land med övervägande muslimsk befolkning. Turken har i många fall beskrivits i termer av ”den andre” i andra europeiska länders diskurs, men liknande forskning i Sverige har inte genomförts. Sveriges riksdag har officiellt sedan 1999 genomgående uttryckt en positiv syn på ett turkiskt medlemskap, som bör förmedlas i form av expertidéer och motsvarande budskap/ överväganden.

Människor mottager budskap och information om världen via nyhetsmedier (eliten) och elitbudskap, beroende på politisk kunskap och intresse, varierar förmågan att förstå budskap. Dessa budskap är inte neutrala fakta, utan som citaten ur Strauss menar kan det användas för ett syfte som gynnar en uppfattning. Premissen är att Sveriges regering har varit positivt inställd i många år vilket i sig bör återspeglas i någon slags opinion och den kunskap som finns. Det utesluter givetvis inte att det finns andra faktorer än religion som ligger Turkiet i fatet. Men rör det områden som demokrati kan reformer leda till acceptans, men en åtskillnad i civilisation gör att inga reformer eller institutioner kan ändra Turkiets ställning.

De flesta människor tar genvägar när de möter nya budskap, även de människor som säger sig ha politisk kunskap, vilket inte är idealt för välgrundade och övervägda beslut. Experimentet lägger vikt vid Zallers teori om attityder och hur de formas utefter de konnotationer de får vid

⁸ Fastän titeln senare kom att övertas av andra länder.

frågetillfället. Här kombinerar jag Zallers RAS-modell och ”top off the head”-svar med teorier om informationsbearbetning. Mitt stimuli kompletteras med en text som jag medvetet har försökt att göra skilt från bilden och texten experimentgruppen får. Min fokusgrupp bekräftar att stimuli har givit effekt och visar också att det finns en viss otydlighet i frågan om Turkiet. Min hypotes är att experimentgruppen kommer att vara mer negativt inställd till Turkiet som framtida EU-medlem. Respondenter som bedömer att de har högt politiskt intresse, kan förutsättas ha mer information och kunskap, vilket skulle ge att de med högt politiskt intresse inte påverkas av bilden. Däremot utesluter det inte att andra skäl skulle kunna ligga bakom en negativ inställning.

Kommer en experimentell situation där Turkiet framställs som ett land där kvinnor bär heltäckande klädsel att påverka synen på om landet bör bli EU-medlem?

Finns det ett samband mellan respondenters självskattning av politiskt intresse (kunskap) och svar på frågan om Turkiet bör bli medlem i EU?

4. Tidigare forskning

Beyza Tekin undersöker den politiska diskursen i Frankrike rörande Turkiets anslutning till EU. Rabah Aissaoui gör en liknande diskursanalys med fokus på främst två franska nationella tidningar och i Alaadin F Paksoy artikel undersöks hur religion och kultur används som en indikator på europeisk identitet i brittisk media (1999-2006). Monica Bauhrs avhandling om expertidéer följer därefter, vilket är av relevans eftersom det är experter och eliter som tillhandahåller befolkningen mycket av de budskap och nyheter som finns i vår omgivning. Därefter en sammanfattning av Zallers syn på massopinion, vars teorier återkommer i teorikapitlet. Tidigare forskning avrundas med en beskrivning av ”Agenda setting theory”.

4.1 Framställning av Turkiet och turken

Beyza Tekin har undersökt hur Turkiet och turken representeras i den politiska diskursen i Frankrike i böcker, nyhetsartiklar, politiska tal och debatter. Hon motiverar sitt fokus på Frankrike med den kulturella representation landet har i det kollektiva medvetandet i Turkiet, som representation av Europa och den europeiska civilisationen (Tekin, 2012: 5). Vidare har Turkiets modernisering förankrats i republikanism och sekularism, med Frankrikes *laïcité* som föredragen förlaga.

Frankrike har konsekvent haft en fientlig inställning till turkiskt EU-medlemskap och diskussionen om EU och Turkiet har påverkat hennes inhemska politik (Tekin, 2012:6).

Debatten om Turkiets vara eller icke- varande i EU har förekommit under en lång tid i Frankrike, men dimensionen av identitet började först att understrykas av kristdemokratiska politiker. Det finns en vilja hos denna grupp att underbygga myten om att Europa identifierar sig med kristendom och det är det som har skapat stort motstånd i Frankrike till Turkiet som EU-medlem (Tekin, 2012:7).

Synen på Turkiet och turken har genomgått förändringar, vissa av representationerna (negativa som positiva) har levt kvar och förekommer fortfarande i samband med debatter om Turkiets eventuella EU-medlemskap. Tekin understryker vikten av dessa historiska representationer, fantasier och bilder som återfinns i nutida konstruktioner i samband med Turkiet och EU-medlemskap (Tekin, 2012:169).

Det är främst högerpartierna som uppvisar kulturell rasism; kulturella faktorer spelar nästan i högre grad roll än biologi när det gäller tillhörighet⁹. Som slogan ville De Villiers under EU-parlamentsval 2004 ha som slogan ”Nej till Turkiet i Europa” och grundade sin kampanj på opposition till turkiskt medlemskap och för bevarandet av det kristna arvet (Tekin, 2012:85, 108).

En negativ identifiering återfinns i den franska diskursen, vilken ständigt jämför den turkiska ”otherness” (annanhet) med det franska jaget, och motsätter det som annorlunda, hotfullt och underlägset. Othing (andrafiering) utgörs oftast av att tillskriva negativa egenskaper till out-

⁹ Vid jämförelser med forna kolonier som Tunisien understryks istället den frankofona kopplingen och gemensam historia med det franska jaget, snarare än bibelreferenser (Tekin; 2012:168).

groups” (”ute-grupper”). Det ger politiska konsekvenser i det att det påverkar möjligheterna för turkiskt medlemskap (Tekin 2012:162).

Tekin finner i diskursen emot Turkiet att det framförallt tar upp kulturella skillnader; nästan helt uteslutande anses Turkiet tillhöra en annan kulturell sfär, den asiatiska eller orientaliska. Vidare finns en bild av Turkiet som enbart ute efter EU:s resurser (Tekin: 163). I den högerpopulistiska och nationalistiska diskursen återfinns också konstruktioner av den turkiska andre som religiös fanatiker, eller extremist. Denna bild föreslår att utan militärens bevakning i Turkiet skulle den religiösa fanatikern motsätta sig de existerande europeiska värderingarna i Turkiet, såsom sekularism och kvinnors lika rättigheter (Tekin, 2012: 164). Samma falang understryker kristendomens viktiga roll i skapandet av den europeiska identiteten och att religiösa skillnader utgör en stor del av ”annanheten” hos Turkiet. (Tekin, 2012: 168)

Tekin finner också en diskurs där Turkiet är en del av det europeiska jaget, både på geografiska och historiska grunder och ett land som delar europeiska värderingar, det vill säga en positiv bild som liknar det jaget. Det finns även fall där turken beskrivs som överlägsen det franska jaget (Tekin, 2012:177-179).

I en liknande diskursanalys av främst två tidningar i nationell dagspress finner Rabah Aissaoui liknande resultat. Socialdemokratiska politikern och före detta premiärministern Michel Rocard talade sig varm för Turkiets anslutning och avfärdade vad han kallar den ”karolingiska drömmen” att bygga upp Europa som en kristen klubb (Aissaoui, 2007:6) . Aissaoui finner likaså att den europeiska identiteten stöps och formas i relation till Turkiets ”annanhet” (Aissaoui, 2007:8).

Paksoy vill undersöka hur religion och kultur används som indikatorer av europeisk identitet i representationer av Turkiet i brittisk media. Paksoy tar del av nyhetsartiklar i brittisk media i samband med sex viktiga händelser mellan december 1999 och november 2006. Paksoy hänvisar till Aissaoui och Tekin när han understryker att brittisk media fokuserar mer på frågor som ekonomi och mänskliga rättigheter, medan man i Frankrike är mer intresserad av identitetsfrågor (Paksoy, 2013: 41). Samtidigt förekommer det i brittisk media fem gånger så färre referenser till Turkiet som sekulärt än som muslimskt. (Paksoy, 2013: 45). Han finner också i the Daily Mail att Turkiet framställs med problem som majoriteten av muslimska länder sammankopplas med i medier i västvärlden såsom fundamentalism, religionsfrihet för

icke-muslimer och kvinnorättsfrågor. Samtidigt har elfte september skapat ett nyhetsklimat som gör nyheter som sammankopplar politiska frågor med islam mer intresseväckande (Paksoy, 2013: 46). I vissa fall fann han att bevakningen inte tog upp skillnader som finns mellan Turkiet och andra muslimska länder och att det förekom även hos liberala medier (Paksoy, 2013;49).

En artikel från Daily Mirror 2002 skriver exempelvis att Turkiet ”skulle kunna bli den första muslimska landet att gå med i Unionen”.¹⁰ Denna betoning visar tydligt att EU saknar muslimska medlemmar och att det är värt att nämna Turkiets religion på grund av skillnaden det utgör från gruppen den vill tillhöra. (Paksoy 2013:44). Just denna beskrivning (första muslimska land)har också använts i texten som om kompletterar experimentstimuli.

Identitet på kandidatnivå

I sin kandidatuppsats undersöker Hanna Bjuggren hur identitetsargument används i debatter i Europaparlamentet i anslutning till Turkiets medlemskapsförhandlingar. Hennes slutsats är att även om det förekommer inkluderande identitetsbegrepp, är det övervägande i exkluderande termer som identitetsargument förekommer. Turkiet och turkarna representerar ”den andre” (socialkonstruktivistiskt begrepp) (”Turken – den andre europén?”, 2011). Bjuggren fann citat där turken beskrevs som bland annat ”våldsam till sin natur”, ”respektlös mot kvinnor”, ”att landet Turkiet förstör en europeisk identitet” och att ”EU är överlägset Turkiet” (Bjuggren: 2011).

4.2 Elitdominans och expertidéer

I Monica Bauhrs statsvetenskapliga avhandling ”Our common climate: How consensual expert ideas shape global public opinion”, utförs experiment med syfte att se om expertidéer har inverkan i helt andra sammanhang än där de normalt förekommer. Studien genomfördes i Sverige och i Tanzania (ett exempel på mest-olika-fall). Respondenter fick se på en film och därefter svara på frågor rörande miljöfrågor. Bauhr menar också (med stöd av Chaiken) att expertidéer, eller andra typer av budskap som förekommer i massmedier, inte nödvändigtvis

¹⁰” the first Muslim nation to join the Union”.

påverkar människors åsikter. I en experimentsituation har dock människor inte lika stor möjlighet att vara selektiva när det kommer till intag av information (Bauer, 2005: 81, 95).

Vad hon fann i sin studie om *consensual expert ideas* (samstämmiga expertidéer, min översättning) är att det fanns en minimumeffekt hos experters förmåga att övertyga i båda fallen. Detta kom sig av att deltagarens tankar om orsak, effekt och åtgärder ofta ändrades i riktning till vad expertidéer förespråkade. (Bauhr, 2005: 98). I främjandet av normer har samstämmiga expertidéer en kraft, men det ställer också frågan om vilka normer man anser vara värda att förespråka på sin spets (Bauhr, 2005: 129).

4.3 Massopinion

Titeln på John Zallers bok, ”The Nature and Origin of Mass Opinion”, kan missleda läsare att tro att den vill undersöka massopinion. Zaller menar att den , allmänna opinion, inte finns förrän försök på att mäta den (Zaller, 1992:265). Elitbudskap som återfinns i informationsflödet är med och påverkar vilka överväganden som skapas och återkallas hos individen när de möter frågor i enkätundersökningar (Zaller,1992:36).

Opinion, enligt Zaller, är känslor, förhoppningar och reaktioner till händelser människor har i sin vardag, inte åsikter i form av utstakade formuleringar såsom dem man stöter på i enkäter¹¹. Individer har inte ”sanna attityder” för frågor utan innehar många, diversifierade och motstridiga överväganden (considerations) som de använder sig av när de ombeds att svara på attitydmätningar (Zaller, 1992; 77,93, 95). Vilken attityd som uttrycks är enligt Zaller beroende på vilken av dessa överväganden¹² som återkallas ; olika överväganden återkallas beroende på vad som är/görs färskast i minnet. (Zaller, 1992;30–31). Människor drar inte ut åsikter från ett dokumentskåp, utan konstruerar dem som reaktion till de stimuli de möts av i en frågesituation (Zaller, 1992: 35, 55).

4.4 Agenda setting theory

¹¹ ‘I strongly approve of the way president Bush is doing his job as president’ (Zaller, 1992: 265).

¹² “...any reason that might induce an individual to decide a political issue one way or another” (ibid, 1992: 40).

Iyengar och Kinders experimentella studier ("News that matters", 1987) visar att medieeffekter finns; ett litet förhöjt antal inslag på nyheterna om ett ämne är tillräckligt för att höja medvetandet om det ämne som tas upp, vilket i sin tur gör ämnet uppfattas som mer betydelsefullt för tittarna/åhörarna (Iyengar & Reeves (eds), 1997: 213, Pratkanis & Aronson, 1992: 54). Vi människor är i behov av hjälp för att förstå världen och vänder oss till eliten/nyhetsmedier för detta. Genom de val som görs av exempelvis journalister (eftersom att det är omöjligt att ta in all information som är tillgänglig i världen), lär sig människor vilka ämnen som är aktuella och prioriterar dem därefter (Mcquail & Windahl, 1993: 104). Det inledande citatet av Will Macavoy är en anspelning till detta faktum. Som tidigare nämnt har terrorattackerna den elfte september skapat ett nyhetsklimat som gör nyheter som sammankopplar politik med islam väcker mer intresse, vilket skapar tillfälle för journalister att använda sig av adjektiv som främjar tidningsförsäljning.

5. Teori

Här redogörs för hur eliten tillhandahåller budskap, hur politisk intresse påverkar ställningstagande, Zallers RAS-modell och Orientalism.

5.1 Eliten och budskap

Alldeles för liten del av befolkningen har den kunskap om sin politiska omgivning som krävs för att kritiskt granska budskap som de möter (Zaller, 1992: 34). Det gör att de påverkas av de budskap som för närvarande har starkast intensitet i mediebruset. Den välinformerade del av befolkningen, som utgör en liten del, visar sig inte vara så mycket mer kritiska, utan förlitar sig ofta på partitillhörighet när de stöter på ny information och fattar beslut utifrån vägledande (cueing) budskap om källan (Zaller, 1992: 311).

Det är eliten som tillhandahåller information om vår indirekta omvärld; "persons who devote themselves full time to some aspects of politics or public affairs – which is to say, political elites" (Zaller, 1992: 6). Exempel är politiker, media, och opinionsundersökare (Zaller, 1992: 95), vilka alla har en roll i skapandet av massopinion (definierad som attitydmätning genom

enkätundersökningar). Människors olika intressen, erfarenheter och värderingar (political predispositions) påverkar deras mottaglighet för budskap (Zaller,1992: 22, 23).

5.2 Politiskt intresse och ställningstagande

Större del av väljarkåren (i USA) saknar åsikter inom sakfrågor, även de frågor som under längre tid varit aktuella i samhället och som lett till diskussioner bland elitgrupper (Zaller, 1992: 245). Forskning kring attitydförändring säger att det personliga intresset hos individen för en fråga avgör hur information som hon/han tar del av om det ämnet bearbetas.

Kunskap i ämnet är det avgörande för att budskap ska förstås och antagandet är att intresse för ett ämne leder till mer kunskap om det (stämmer tyvärr inte alltid). När personer saknar information i ett ämne, kan de lättare påverkas av andra faktorer, till exempel av på vilket sätt ett ämne framställs i medier (Zaller, 1992:16).

Informationsbearbetning kan ske på olika sett, beroende på hur angelägen sakfrågan är för individen ser bearbetningen olika ut. När personen är intresserad tas ”central bana” (central route) och vid det motsatta ”perifer bana”¹³ (peripheral route). Används central bana (det vill säga att om de är intresserade av ämnet eller är motiverade att bli intellektuellt engagerade i det på grund av att information påverkar dem) bearbetas information grundligt, genom systematisk informationsbearbetning. Äktheten hos budskapets innehåll kontrolleras utförligt och argumentens styrka ses som det avgörande. När peripheral route tas, det vill säga när ämnet inte engagerar, ägnas inte lika mycket uppmärksamhet och koncentration. Det viktigaste i bedömandet av budskapets trovärdighet är istället oftast avsändaren. Personen förlitar sig på ledtrådar för att avgöra vem som framför budskapet och tar också i större utsträckning hänsyn till hur andra i omgivningen reagerar (Schorr, Campbell, Schenk(eds.): 209, Pratkanis & Aronson, 1992: 28).

Pratkanis hävdar att människan är en kognitiv girigbuk; följaktligen tas den väg som leder till minst ansträngning, det vill säga, minst tankeverksamhet. Människor väljer att ta perifera

¹³ Egen översättning

banan för att förenkla komplexa ämnen och därigenom spara på förmågan att ta till sig/bearbeta information (som inte är en obegränsad förmåga).

Om perifera banan föredras i allt större utsträckning, kan propaganda lättare få fäste hos en befolkning. Pratkanis menar att det är den moderna demokratins dilemma: Medborgare har inget emot att övertygas, tvärtom utgör det en grundstenarna för ett fungerande parlament och välförankrade beslut (i demokratiska debatter, idéutväxlingar), men i egenskap av kognitiv girigbuk är människan samtidigt benägen att inte helhjärtat delta i diskussioner, med liten visad eftertanke och granskning av budskap. Det blir därför viktigt för demokratin att var och en anstränger sig för att undvika att använda perifera banan vid informationsbearbetning och samtidigt uppmuntrar andra att inte ta genvägar vid informationsinhämtning (Pratkanis & Aronson, 1992: 31–32).

5.4 Receive, Accept, Sample

RAS-Modellen kan sammanfattas som en process där människor mottager (receive) ny information och beslutar sig för att acceptera (accept, eller alternativt avvisa/reject) informationen och därefter återkalla (sample) överväganden under frågeögonblicket (Zaller, 1992:51). Modellen tar fyra generella ansatser om hur människor tar till sig information från sin politiska omgivning, i form av de två typer av budskap eliten producerar, som de sedan omvandlar till enkätsvar (Zaller, 1992:51). Ansatserna, eller axiomen, är som följer:

AI Reception (Mottagande)

Ju större politisk kunskap (political awareness/attentiveness) (i axiomet definierat som ”cognitive involvement”) en individ har om en samhällsfråga, desto troligare är att personen utsätts för, och förstår, politiska budskap i form av övertygande och vägledande budskap inom frågan (Zaller, 1992: 42).

Politisk kunskap mäts idealt genom test av neutrala fakta som rör politik (Zaller, 1992: 21). Zallers antagande är att den som har goda kunskaper om politik i allmänhet, vanligtvis också

ägnar tid åt budskap inom andra politiska frågor (Zaller, 1992: 43). Självskattning av politiskt intresse är ett annat sätt att mäta politisk uppmärksamhet, men en nackdel är att många respondenter tenderar att överskatta sina kunskaper¹⁴. De flesta människor vet inte vad de tycker i politiska frågor och en personlig utvärdering såsom det egna politiska intresset utgör inte undantag. Man kan med fördel likna det vid en span; det som är färskast i minnet ”flyter upp till ytan” och en hand sträcker sig efter information som är mest tillgänglig (Zaller, 1992: 39). Påminns en person om att den inget kan om politik, kommer självskattningen vara därefter.

A2 Resistance (motstånd saxiommet)

Individer tenderar att avvisa argument som inte överensstämmer med de egna politiska förutsättningarna, men för att kunna göra det måste de ha tillgång till information som hjälper dem att avgöra förhållandet mellan argumentet i budskapet och de egna förutsättningarna. Ju större politisk kunskap, desto större är möjligheterna för individen att känna igen budskap som går emot de politiska förutsättningarna. De som saknar politisk kunskap är omedvetna om vad de övertygande budskapen avser att säga och det slutar många gånger med att budskapen accepteras (Zaller: 1992: 44, 45). Det krävs dock viss grad av otydlighet för att politisk kunskap ska spela en roll, då det finns vissa politiska frågor varifrån de allra flesta skulle kunna dra slutsatser, även om de i övrigt saknar politiska kunskap (Zaller, 1992: 48).

En stor del av väljarkåren (i USA) tycks sakna åsikter inom sakfrågor, även de frågor som under längre tid varit aktuella i samhället och lett till diskussioner bland elitgrupper (Zaller, 1992: 36, 245). Zaller menar dock, likt en försäkran, att denna typ av otydlighet är oerhört vanligt i politiska frågor (Zaller, 1992: 48).

A3 Accessibility (tillgänglighets saxiommet)

¹⁴ På Cincinnati University genomförde forskare en undersökning där respondenter, innan själva undersökningen besvarades, fick svara på frågor om kongressens arbete. Färre än hälften gav korrekta svar och på en av frågorna var det endast 12 % som uppgav svar. Därefter fick de självuppskatta sitt politiska intresse. Värdena som uppmättes var bland de lägsta som någonsin uppmätts i en befolkningsstudie i USA (Zaller, 1992: 76).

Om man nyligen har tänkt på, eller blivit påmind om, ett övervägande (consideration) går det snabbare att återkalla övervägandet samt eventuella relaterade överväganden. Spannliknelsen ger alltså att ”färska” överväganden hamnar längst upp (Zaller, 1992: 48). Vilka ämnen som är framträdande påverkas av vad eliten väljer att förmedla i massmedier (Zaller, 1992: 36).

A4 Response (Svarsaxiomet)

Svar på enkätfrågor ges genom en sammanvägande bedömning av de överväganden som återkallas, också benämnt ”top of the head” – svar (Zaller, 1992: 38, 193). I allmänhet ser människor på olika typer av nyheter. Mycket av informationen presenteras (vinklas) på ett sätt som påverkar opinionen åt ena eller andra hållet. När en fråga ställs erinrar sig respondenten alla associationer de känner till om ämnet och grundar sedan sitt svar på en eller två hänseenden (considerations) som dyker upp i det korta svarsögonblicket (se tidigare stycke) (Zaller, 1992: 36,39). Zaller föredrar termen ”opinion statement” då han hävdar att de svar opinionsundersökare får på sina enkäter inte kan kategoriseras som ”sanna attityder” utan istället ”attitydrapporter¹⁵” eller ”enkätsvar¹⁶” (Zaller, 1992:118). Svaren reflekterar snarare personens sanna åsikter/känslor för just den aspekten av en fråga, i det (fråge)ögonblicket. Människor drar alltså inte ut åsikter från ett arkivskåp, utan konstruerar dem som reaktion till det stimulus som de möts av i en frågesituation (Zaller, 1992: 35, 55).

Sammanfattningsvis är det grad av *politisk kunskap* som påverkar hur bra individen är på att känna igen budskap som stämmer överens med de egna politiska förutsättningarna. Högre kunskap korrelerar med stabilare åsiktsrapporter. Politiska förutsättningar och partitillhörighet i kombination med elitbudskapens intensitet i informationsflödet har relevans för vilka överväganden personer har.

¹⁵ ”attitude reports”,

¹⁶ ”survey responses”

5.3 Orientalism

Denys Hay, professor i medeltidshistoria, framhåller att det finns en större idé om ett Europa, en kollektiv känsla som identifierar ett ”oss” gentemot ett ”de där” icke-européerna (”those” non-europeans) (Said, ”Orientalism”, 1978: 7).

I fallet Frankrike var det i och med Napoleons erövrande av Egypten som ett flertal processer sattes igång, vilka än idag påverkar kulturella och politiska perspektiv. Egypten och andra muslimska länder betraktades som platser västvärlden kunde skapa sin egen bild av (Said, 1978: 43). Turkiet var inte förskonat. Frankrike, som i sin strävan att få en starkare position i Orienten, hade en önskan att erövra osmansk mark (Said, 1978: 220, 225). Under samma period ville Frankrike, med britterna, dela upp Anatolien (Said, 1978:220).

I texter från början av 1900-talet är geografi ett utmärkande drag inom Orientalism, där personer tillskrivs karaktärsdrag, både inneboende och statiska, baserade på varifrån personen kommer (regioner som kopplas till islam). Said använder främst exempel från kontakter som Storbritannien och Frankrike hade med Orienten; relationen dessa länder emellan bjöd in till ett väst- och östperspektiv. Eller snarare öst *mot* väst; Edward W Said understryker en inneboende känsla av konfrontation:

“The boundary notion of East and West, the varying degrees of projected inferiority and strength, the range of work done, the kind of characteristic features ascribed to the Orient: all these testify to a willed imaginative and geographic division made between East and West, and lived through during many centuries.” (Said: 1978: 201)

Said behandlar begreppet om ”den andre” i sin bok Orientalism, med utgångspunkten att världen är indelad i ett vi (västerländska personer) och ett ni (orientaler). Detta är inte en bokstavlig indelning, utan en världsbild som cementeras främst genom reproduktion av kulturella uttryck och stereotyper. Forskning inom fältet sker också inom områden som skapas utifrån mentala projektioner; exempelvis saknas en motsvarighet till orientalism, s k ”occidentalism” (det vill säga en slags geografisk motpol till studier om orienten)(Said: 1978:45).

Fransk och brittisk Orientalism utgörs av renodlingar av Orienten och orientaler, och genom att skildra dem som främmande upprätthålls en slags överhöghet gentemot denna del av världen. Det är en maktfördelning vars upprätthållande eftersträvas av den som avbildas som den starka (Said, 1978: 7, 225). Likaså är det kulturella stereotyper, politisk imperialism och rasism, som definierar araben och muslimen (Said, 1978: 27). I tidigare forskning gavs exempel på hur sådana karakteriseringar turken har skett under flera århundraden, där turken anses vara orientalisk eller asiatisk. Tre faktorer har inverkat på bilden av orientalen: en anti-arabisk och anti-islamistisk tradition i västvärlden, Israel–Palestina-konflikten samt en avsaknad av (egenproducerad) kulturell närvaro (Said, 1978:27). Modern orientalism har fört med sig den stora europeiska rädslan för islam (Said, 1978:254) och består av en politisk vision av en verklighet som ägnar sig åt att skapa skillnad mellan det kända (Västeuropa = vi) och det okända (Orienten = de) (Said, 1978: 43).

5.4 Sammanfattning teori

Min hypotes är att bilden ger ”considerations” om islam och på grund av händelser runt om i världen är denna bild inte en övervägande positiv bild. De svar jag får in reflekterar respondentens sanna åsikter för frågan under experimentet. Det finns ett historiskt perspektiv av skapandet av den andre som Orientalismen tar upp. Turkiet hamnar i denna kategori geografiskt, i ännu större omfattning förr i form av osmanska riket, men också i nutiden som ett land med muslimsk befolkning. Andra länder har visat sig ha både negativ och positiv diskurs om Turkiet och turkar i samband med diskussioner om EU-medlemskap, med tyngd på den negativa. Det pågår en ”andrafiering” av turken och det fungerar samtidigt som ett sätt att skapa och definiera det egna jaget i förhållande till ”den andre”. I Storbritannien återfinns en negativ diskurs även bland liberala källor, vilket inte var förväntat.

Sverige har en relativ positiv inställning till Turkiets medlemskap, både på regeringsnivå och sett utifrån data insamlat från Eurostat. Zallers RAS-modell menar att människor inte tar emot budskap ur ett dokumentskåp, utan egna förutsättningar avgör hur informationsbearbetning går till. Den som har goda kunskaper om politik i allmänhet, tar sig ofta tid att ta del av andra politiska frågor. Politisk kunskap spelar en roll när man bearbetar budskap från eliten, men det förutsätter en viss grad av otydlighet i frågan. Paksoy fann exempelvis att journalister i

Storbritannien oftare än inte väljer att beskriva/ kalla Turkiet muslimskt i sin rapportering än att nämna att Turkiet är sekulärt. Detta delvis på grund av ett ändrat nyhetsklimat efter elfte september, där det har blivit mer intresseväckande att nämna religion i politiska nyheter. Det har givetvis en inverkan på hur landet uppfattas och distinktioner mellan Turkiet och andra länder som har muslimsk befolkning görs inte alltid.

6. Metod och material

I detta avsnitt redogörs för de metodval som har gjorts i frågor om design och urval, samt genomgång av stimuli, text och frågeformulär. Sammanfattningsvis utfördes experimentet på redan existerande grupper i form av skol- och universitetsklasser. Totalt antal deltagare i experimentet var 220 respondenter, vilka delades in i två grupper, en experimentgrupp och en kontrollgrupp, med hjälp av slumpmässig tilldelning av treatment/stimuli. Samtliga deltagare fick svara på bakgrundsfrågor (kontrollvariabler) och undersökningsfrågor.

6.1 Experiment

Genom att använda experiment som undersökningsmetod kan jag själv utforma, eller för den del, använda redan existerande stimuli, för att undersöka kausalitet. (Esaiasson et al 2003: 352). En stor nackdel med experiment är att om respondenten ser igenom täckhistorien och förutser att det rör sig om ett experiment. Det skulle med stor sannolikhet påverka inkomna svar. Mitt syfte är att se om en icke-representativ bild av Turkiet som muslimskt påverkar synen på ett turkiskt medlemskap av EU. Politisk kunskap spelar en roll när man bearbetar budskap från eliten, men det förutsätter en viss grad av otydlighet i frågan (se resistance axiomet av Zaller). Det är något som tagits fasta på i undersökningen att kunskapen om det politiska systemet i Turkiet har varit oklart. Min undersökning i fokusgruppen har givit att fakta som presenterades i kontrollgruppen inte uppfattades som något respondenterna kände igen sig i, det vill säga att Turkiet skulle vara ett land med sekulärt styre.

6.1.2 Design

I mitt experiment väljer jag en endast-efterdesign, tidsaspekten har varit avgörande för detta val, då det endast är en mätning av den beroende variabeln som görs. Experimentet utförs på två grupper, en som får ta del av bild och text, en annan som endast läser en till ämnet besläktad text. En nackdel med denna design är att jag inte kan veta hur samma respondent hade svarat om han eller hon hade fått ta del av det andra materialet. Om däremot respondenten hade haft tillgång till allt material, så skulle det med stor sannolikhet lett till att respondenten insett att det rör sig om ett experiment, vilket inte vore önskvärt.

Att ställa frågor om ämnet innan själva experimentet kan också ha effekt på svaren genom att sätta igång tankeprocesser som kan kontaminera resultatet. Dock hade jag kunnat använda mig av Zallers metod att ställa *neutrala* faktafrågor som mätning av politisk kunskap. Zaller medger att självskattat politiskt intresse ofta ersätter variabeln kunskap, dock är det, (som tidigare redovisats) inte ett icke-problematiskt substitut. Återigen talade tidsbristen emot att välja detta förfarande.

För att i största mån uppväga att det kan vara andra, redan rådande, omständigheter som påverkar utfallet, är en lyckad randomisering (det vill säga slumpartad tilldelning av treatment) ytterst viktigt för att uppnå intern validitet. (Esaiasson et al 2003:356). Syftet är att undvika systematiska skillnader mellan grupperna. Randomisering gjordes med hjälp av en randomiseringstabell. Slumpen ska, om den inte spelar mig ett spratt, se till att grupperna är lika på övriga variabler.

6.1.1 Fokusgrupp

Under ett av besöken i en av gymnasieklasserna (Jensens gymnasium) valdes en grupp respondenter slumpmässigt ut, för att ge mig möjlighet att diskutera materialet de hade tagit del av. Syftet var att se huruvida stimuli var tillräckligt bra utformat och kontrollera för om det gav upphov till förväntade associationer. För de här sex individerna avslöjade jag att det rörde sig om ett experiment. Slumpen gjorde att jag fick en jämn fördelning inom gruppen, tre från varje behandling. ”*Jag trodde det var påhittat*” sade en gymnasielev i fokusgruppen och

syftade på materialet som saknade bild. De övriga två som enbart fått text hade inte tänkt på detta sätt. Stimuli är text och bild, men det som var intressant var att den mer ”sekulära” texten uppfattades som osannolik.

En deltagare som fått bildstimuli förvånades av att få reda på att Turkiet var sekulärt. Det tillades att ”det är klart Turkiet inte ska bli medlem av EU, det är odemokratiskt att behandla kvinnor såhär...” ”det är kvinnoförtryck”. Han fick medhåll i gruppen. Alla tyckte initialt att Turkiet och Sverige hade skillnader kulturellt. Sedan gick diskussionen över till att prata hur det kom sig att de hade uppfattningen att landet inte skulle kunna vara sekulärt och nära västvärlden. Flera av dem hade en annan bild än det som beskrevs i behandlingen som enbart hade text. Jag informerade dem om att bilden var tagen i Iran, men alla tre hade godtagit att det var en representativ bild av Turkiet. Med hjälp av fokusgruppen drog jag slutsatsen att stimuli var tillräckligt starkt utformat och att den skapade en mer negativ inställning till att Turkiet ska bli medlem i EU. Intressant var att kontrollgruppens text gjorde att en av respondenterna tänkte att innehållet var påhittat, samt att alla var överens om att landet inte hör hemma i EU om kvinnor tvingades klä sig på detta vis (vilket inte föregår i stimuli).

6.1.2 Materialets utformning

Jag har valt att själv utforma stimuli, med en intention att göra det markant olikt från kontrollgruppens text. Valet av stimuli (manipulation) är, under tiden för experimentet, en icke-representativ bild av kvinnor i Turkiet (bilden är tagen i islamiska republiken Iran och föreställer inte turkiska kvinnor) kombinerat med text. Då experimentet genomfördes var det ytterst få kvinnor i Turkiet som valde att klä sig i ”çarşaf” eller ”peçe”. Kan jag på förhand veta att min behandling ger upphov till stora effekter? Ofta förordas en mer subtil variation mellan de två olika behandlingarna för mer intressanta resultat. (Esaiasson et al:353) men förutsatt en kontext där många människor inte känner till att kvinnor i Turkiet inte bär denna klädsel, uppfattas stimuli möjligtvis inte som uppenbar. Vad gäller texterna försökte jag göra skillnaderna subtila men på ett sätt som ändå betonade Turkiets sekulära styre och närhet till väst i kontrollgruppens text.

Förhoppningen var att stimuli skulle ge intryck av att många bär denna klädsel och att det inte rör sig om ett enskilt fall. Den som ägnar uppmärksamhet åt bilden ser att det är flera kvinnor som, flera oberoende av varandra, figurerar på en marknadsplats. Den ouppmärksamma skulle å andra sidan kanske acceptera framställningen oavsett och ta den perifera tankebanan. I texten till bilden framhävs religion/islam, samtidigt som EU:s krav på reformer inom andra områden omnämns. Texten lyfter också fram reformarbete som har pågått sedan 2002 och Turkiets medlemskap i andra internationella sammanslutningar, såsom NATO. Kulturella och religiösa skillnader anges vara känsliga diskussionsämnen, geografiska invändningar tas också upp och texten understryker delade europeiska värden.

Kontrollgruppens stimuli är en text som understryker att Turkiet är sekulärt, betonar aspirationer till medlemskap, hur arbetet framskrider samt medlemskap i internationella sammanslutningar. Texten understryker att geografiska skäl inte borde utgöra hinder för anslutning. Texten är inte densamma och valet att inte använda exakt samma text föll på önskan att göra grupperna markant åtskilda.

Försättsblad var bakgrundsfrågor och därefter fick de bläddra blad för att läsa texten eller text och bild. Slutligen besvarades undersökningsfrågorna. Ett problem som observerades av en respondent var utformning av graderingsskalan på en av frågorna, som innebar att två svarsalternativ i princip upplevdes som identiska. Det tycktes inte ha uppmärksammats av någon annan, vilket ger en indikation på att Zallers har rätt i att enkätsituationen leder många till att svara i hast. Denna brist försökte jag kompensera med att slå ihop variabelvärden, vilket kan påverka resultaten på icke-önskvärt sätt.

6.1.3 Undersökningsgruppen

Respondenterna gick på Polhemsgymnasiet, Frölunda gymnasiet, Burgårdens gymnasium, och Jensens gymnasium, födda mellan 1990 och 1993 som läste media, natur, samhällsvetenskap, handels och teknikutbildningar. Skolklasser brukar beskrivas som lättillgängliga, det stämmer i den mån att jag som höll i experimentet var beroende av välvilja från lärares sida. Några lärare sa bestämt nej och hänvisade till nationella prov, vilket nödgade mig att söka till fler skolor. Vid närmare eftertanke var det gynnsamt för urvalet då jag fick

tillgång till fler inriktningar och respondenter från olika geografiska områden. Urvalet baserades främst i tillgänglighet, jag hörde av mig till min före detta lärare som hjälpte mig att ta kontakt med andra lärare. Jag nödgades göra det efter att rektorn för skolan inte var behjälplig. På Burgårdens gymnasieskola hade jag tur att få kontakt med en gymnasiekompis far som var lärare där. Han kände dock inte till mig. På Jensens visade sig en före detta kurskamrat jobba och han var vänlig nog att tillhandahålla tid och respondenter. Till Polhemsgymnasiet gick jag helt enkelt och frågade om det fanns möjlighet att genomföra experimentet och fick ett ja. Kontakter var avgörande för att få tillgång till respondenterna.

Mina gymnasieklasser kompletterades med journaliststudenter på sitt andra år på Göteborgs Universitet, samt en blandad examenskurs på journalistutbildningen, som jag fick tillgång till tack vare min tidigare lärare, Britt Börjesson. Alla besök var isolerade, vilket minskade risken för att elever skulle prata om texterna/bilden de hade tagit del av och därigenom påverka andra potentiella respondenter. Det utesluter dock inte att respondenterna förstod att det rörde sig om ett experiment.

Undersökningsgruppen i form av redan sammansatta grupper gör att det går att ställa frågor till dem under kontrollerade former. Det går inte att undkomma att selektionsprocessen är utanför mina händer, eftersom jag väljer redan sammansatta grupper i form av skolklasser, dock blir den interna validiteten något som blir viktigast i denna typ av undersökning. Helt avgörande för den är att tilldelningsprocessen, där vilka som ingår i experimentgrupp och kontrollgrupp avgörs (Esaiasson et al 2003:356).

Totalt antal klasser som jag genomförde experimentet på blev tio, med den totala summan av 220 respondenter. Det var 90 män och 130 kvinnor som deltog. Könsfördelningen blev 41 procent män och 59 procent kvinnor. Att generalisera utifrån det här urvalet är problematiskt, men jag kan närma mig gruppen som ett kritiskt urval, som menar exempelvis att om propaganda visar sig ha effekter på en grupp studenter (som man förmodar är välinformerade och intresserade av politik) skulle man kunna argumentera för att det gäller andra grupper i samhället med (Esaiasson et al: 2003: 365). Journalisterna studerar på akademisk nivå och i gymnasieklassernas fall befinner de sig i ett viktigt läroskede.

Min förhoppning är att studenterna representerar personer som får ta del av information om Europeiska Unionen och politik i allmänhet, samtidigt som några av dem kanske tar del av

politisk information i synnerhet. Hur deras inställning påverkas av stimuli i experimentet kan kanske säga något om grupper som både utsätts för intryck från elitdiskurser i media, men också genom expertidéer. Sett till resultat från Eurostat-sammanställningen kan jag utgå ifrån att en övervägande negativ inställning inte finns hos respondenterna under denna tid, utan om det ska vara liknande utfall som Eurostat-undersökningen, bör det i alla fall bli en fördelning på ungefär hälften positiv och hälften som är negativ.

Journaliststudenter var också intressant att ha med som respondenter. Sett till deras intresseområde tar de del av nyheter och nyhetsberättande med ett förmodat extra kritiskt tänkande. De är också medvetna om mediers roll i skapandet av bilder. Sedan fanns farhågor att de skulle se igenom att det rörde sig om ett experiment, eftersom de under sina studier troligtvis kommit i kontakt med forskningsmetodik.

6.2 Genomförande

Undersökningen hade inte gått att genomföra om inte respondenterna varit villiga att delta. Farhågan var att flera skulle resa sig och gå när de fick information om att det var frivilligt. Vid besöken hos de olika klasserna fick de höra en täckhistoria, eftersom det är viktigt att inte avslöja för respondenterna i experiment vad som förväntas av dem (Iyengar, 1991: 23).

Jag informerade dem om att materialet är skapat i utbildnings syfte och ska ingå i en lärobok. Deltagarna försäkrades anonymitet. Respondenterna fick materialet med framsidan nervänt, då bilden inte skulle uppmärksammas av de som inte fick bildstimuli (de mörka siluetterna syntes igenom försättsbladet). I en klass skapade det en viss oro och jag fick försäkra dem om att alla inte fick samma material, vilket de accepterade. Jag vet inte hur mycket auktoritet som förmedlades av undertecknad, men alla undersökningsdeltagare var skötsamma och följde instruktionerna (förutom enstaka bortfall i frågeformulären).

Efter att ha tagit del av tilldelat betingelse fick de först svara på bakgrundsfrågor och därefter ta del av själva stimuli. Sedan fick de svara på undersökningsfrågorna. De flesta blev klara inom femton minuter. Det påminner om Zallers slutsats om att det är en stressig situation, där respondenten gör sitt bästa för att svara på en strid ström av frågor. Frågorna besvara ofta i

hast och de svarar utifrån vad som dyker upp i tankarna. Min förhoppning var att stimuli skulle ge effekten att de anser Turkiet inte kunna tillhöra EU i framtiden.

7. Resultat

Här följer resultatet av experimentet och svar på frågan om huruvida bilden har haft den effekt som förväntades. Först vill jag ta reda på om randomiseringen har lyckats, det vill säga att det inte existerar någon signifikant skillnad mellan kontroll- och experimentgruppen. Därefter följer en redovisning av frågorna som har ställts. Redan vid inmatningen insåg jag att det fanns interna bortfall, det vill säga frågor som inte har besvarats. Det var bland annat kontrollfrågorna som drabbades av detta. På frågan "Var skulle du placera dig på en vänster/högerskala?" fick jag tre bortfall samt ett bortfall på frågan "Vad är din inställning till EU"? Resultaten är beräknade på inkommen data.

7.1 Randomisering

För att ta reda på om randomiseringen har gått rätt till genomför jag ett så kallat T-test. Genom att jämföra medelvärden mellan experimentgruppens svar och kontrollgruppens svar på kontrollfrågorna, ser jag om det finns stora skillnader mellan grupper. Skulle det finnas stora skillnader kan jag misstänka att randomiseringen inte har fungerat. Säkerhetsnivån jag använder på signifikansvärdet är på 95 %, först om signifikansvärdet understiger 0,050 drar jag slutsatsen att skillnaden är signifikant.

Tabell 1. Kontroll av randomisering

	Medelvärde E	Medelvärde K	Medelvärdeskillnad	Sig.värde	N
Kön	1,61	1,57	-0,04	0,54	220
Förälders ursprung	0,35	0,35	0,00	0,99	220
Allmänt intresse för Politik*	1,49	1,52	0,03	0,75	220
Allmän inställning till EU	3,29	3,38	-0,09	0,48	219
Vänster/högerskala	3,23	3,31	-0,08	0,62	217

**Denna kategori har slagits ihop för att skapa en kategorisk grupp. Inte alls/inte särskilt, ganska/mycket*

Urvalet bestod av 90 män och 130 kvinnor. Sett till randomiseringen har 51 procent av männen fått bild, respektive 49 procent utan bild. Randomisering har fungerat väl, då jag inte uppfattar att en skev tilldelning av stimuli har skett. Signifikansvärdet överstiger 0,05 vilket jag tolkar som att det inte finns en signifikant skillnad i medelvärdet mellan grupperna.

Tabell 2. Könsfördelning

	Experimentgrupp	Kontrollgrupp	N
Man	51%	49%	90
Kvinna	47%	53%	130
Antal	107	113	

7.2 Resultat fråga för fråga

Jag jämför medelvärdet för kontrollgruppen och experimentgruppen för att se om det finns en skillnad mellan grupperna i deras svar. Frågorna besvarades med en femgradig skala; Mycket, (5) ganska mycket, (4) inte så mycket, (3) lite (2) mycket lite (1). Frågorna var formulerad utifrån ämnen som togs upp i texten och förhoppningen var att kunna utläsa om religion och kultur skulle sticka ut i resultaten. Men först ställs frågan om hur nära respondenten anser Turkiet är politiskt.

Tabell 3. Fråga 1

”Hur nära anser du att Sverige och Turkiet är politiskt”?

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
2,48	2,61	-0,13	0,30	215

Genom sin kandidatur till EU förutsätts landet genomföra reformer för att närma sig EU. Jag vill med denna fråga se i vilken stor grad politiska skillnader upplevs jämfört med övriga områden. En negativ inställning till ett turkiskt medlemskap kan bero på redan existerande ”considerations” som dyker upp ”top of the head” när landet kommer på tal. Här ger respondenter i kontrollgruppen lite högre värden, men dessvärre saknar skillnaden statistisk signifikans.

Hur mycket upplever respondenter att länderna har kulturella liknelser?

Tabell 4. Fråga 2

”Hur mycket upplever du att Sverige har gemensamt med Turkiet kulturellt”?

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
2,20	2,14	0,06	0,63	216

Här hade jag förväntat mig större skillnader mellan experimentgruppen och kontrollgruppen eftersom jag hade hoppats att stimuli också gav associationer till en främmande kultur. Experimentgruppens värde på totalt inkomna svar är något högre än kontrollgruppens och dessvärre ger även detta svar nollresultat då jag inte kan dra några slutsatser utifrån resultatet.

Tabell 5. Fråga 3

”Hur mycket upplever du att Sverige har gemensamt med Turkiet i allmänhet”?

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
2,45	2,39	0,06	0,60	216

De inkomna svaren visar att kontrollgruppen har givit högre värden än experimentgruppen, men det går inte att dra några slutsatser ifrån dessa svar annat än att de högre värdena skulle indikera på att respondenterna uppfattar Sverige som unikt bland EU-länderna.

Följande frågor ställdes för att ta reda på vad respondenterna fann för hinder för Turkiets anslutning och frågan löd ”**Hur pass starkt hinder anser du att följande saker är för**

Turkiets medlemskap i EU”? Svartalativ för denna fråga var: Mycket starkt, (5) Starkt, (4) Svagt, (3) Mycket svagt, (2) samt inget hinder(1). Svarkategorierna svagt, mycket svagt och inget slogs ihop till en grupp och det samma gjorde jag med kategorierna ”Mycket starkt” och ”starkt”. Detta för att skapa två tydliga grupper. Resultatet följer nedan:

Tabell 6. Geografi

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
1,32	1,32	0,00	0,99	217

På frågan om geografiska hinder får vi exakt samma medelvärde. I kontrollgruppens text avfärdades detta som ett hinder, medans det i experimentgruppens text lämnades öppet. Trots det blev alltså resultaten exakt samma.

Tabell 6. 1 Befolkningsmängd

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
1,16	1,27	- 0,11	0,04	217

Parlamentsplatser ges efter landets befolkningsmängd. Turkiets befolkningsmängd är något som har diskuterats i samband med diskussioner om Turkiets medlemskap, eftersom landet skulle få många platser. I båda texter står det att landet skulle ha störst befolkning i EU, fastän det i experimentgruppen tillades att den skulle vara muslimsk. Här ser man att signifikansvärdet är under 0.05 och att skillnaden har statistisk relevans. Befolkningsmängd tycks därmed av experimentgruppen inte anses utgöra ett hinder för Turkiets medlemskap och har fått väldigt lågt värde. Vilka slutsatser kan jag dra förutom det? Kanske gjorde de andra kategorierna att befolkningsmängd blev det alternativ som var lättast att välja att inte se som ett hinder när det kom upp som nästföljande alternativ till geografi. Men det är enbart spekuationer.

Tabell 6.2 Politiska skillnader

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
1,54	1,53	0,01	0,83	217

På frågan om hur stora politiska skillnader upplevs ser man inga skillnader i svar från båda grupper. Jämfört med de andra frågorna har dock politiska skillnader verkat upplevas som området där det är starkast upplevda skillnader inom både experimentgrupp och kontrollgrupp.

Tabell 6.3 Kultur

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
1,36	1,40	-0,04	0,55	216

Resultaten visar att det inte finns någon statistisk signifikant skillnad mellan grupperna i hur det uppfattar kulturella skillnader som ett hinder för Turkiet att bli EU-medlem. Återigen har kontrollgruppen ett större värde än experimentgruppen.

Tabell 6.4 Religion

Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
1,44	1,38	0,06	0,40	217

Frågan om religion är den som jag hade förväntat mig skulle upplevas som största hindret, baserat på mitt stimuli och den bekräftelse jag fick av min fokusgrupp om att stimuli gav önskad effekt. Skillnaderna har ingen statistisk signifikans även i detta fall.

Slutligen ställs den fråga som ska svara på om inställning till Turkiets medlemskap har påverkats.

Tabell 7. Huvudfråga

”Hur ställer du dig inför att Turkiet blir medlem av Europeiska unionen?”

	Medelvärde E	Medelvärde K	Mv-skillnad	Sig-värde	N
	2,13	2,18	0,05	0,48	215

Det finns ingen statistiskt signifikant skillnad bland de insamlade svaren från experimentgruppen och kontrollgruppen på min huvudfråga ”Hur ställer du dig inför att Turkiet blir medlem av Europeiska Unionen?”. Jag genomför nu en regressionsanalys för att ta reda på om det finns samband mellan alla respondenters självskattning av politiskt intresse (kunskap) och svar på frågan.

7.1 Resultat för regressionsanalys

R-square	0,04
B-koefficient	-1,93
Signifikansvärde	0,02

Den oberoende variabelns (politiskt intresse) förklaringskraft beskrivs med R-square värdet. I det här fallet förklaras 4,0 % av variationen i den beroende variabeln av den oberoende variabeln vilket inte är en hög procentdel. B-koefficienten visar vilken effekt ett steg uppåt på den oberoende variabeln – politiskt intresse, har på den beroende variabeln – inställning till EU. Den ökar 1,93 för varje steg. Eftersom signifikansvärdet understiger 0,050 kan resultatet tolkas som att politiskt intresse har en positiv effekt på inställning till Turkiets medlemskap i EU.

Jag gör ytterligare en regressionsanalys och inkluderar en kontrollvariabel, undersökningsgrupp, för att se om det påverkar sambandet i den här studien.

Tabell 8. Regressionsanalys med kontroll för stimuli

	B-koefficient	Signifikans
Allmänt intresse för politik	-1,92	0,00
Stimuli	0,05	0,63
R-square		0,04

När jag kontrollerar för vilken grupp respondenten hamnat är värdet på B-koefficienten för stimuli-variabeln lägre. Oavsett överstiger signifikansvärdet 0,050, därav har detta samband ingen statistisk signifikans. Liksom T-testet visade gav experimentet en noll-effekt. Men för ”allmänt intresse”-variabeln kvarstår den statistiska signifikansen.

8. Slutdiskussion

Experimentet har givit ett nollresultat förutom på frågan ”Hur pass starkt hinder anser du att befolkningsmängd är för Turkiets medlemskap i EU”? Experimentgruppen ansåg det vara ett mindre hinder än kontrollgruppen. Av kategorierna geografi, befolkningsmängd, politiska skillnader, kultur och religion blev alltså detta alternativ där skillnaderna mellan grupperna hade statistisk signifikans. Mina tankar går till att det kanske var den lättaste kategorin att utesluta som ett hinder? Det kan bero på att texten inte nämner att parlamentsledamöter utses proportionellt till medlemslandets befolkning. Hade en sådan formulering inkluderats hade kanske det påverkat resultatet annorlunda.

Respondenter som anger högt politiskt intresse har också positivare inställning till att Turkiet blir medlem av EU. Zaller menar att det är de som har lågt politiskt kunnande som har svårare att bearbeta budskap de möts av. Jag kan inte dra slutsatser av skillnader i svaren på grund av avsaknad av statistisk signifikans, men ju högre politiskt intresse desto positivare inställning till att Turkiet blir EU-medlem.

Min förhoppning var att mitt stimuli skulle ge upphov till en mer negativ syn på Turkiet som blivande EU-medlem. Trots att svaren från fokusgruppen visade att stimuli gav den effekt som jag eftersträvade, gav experimentet i det stora hela ett noll-resultat. Det kan finnas flera möjliga förklaringar till att experimentet inte fungerade. Det finns alltid en risk att deltagare genomsåg min täckhistoria och att det kan ha påverkat givna svar. Att säga att ett land inte bör bli medlem av EU på grund av religion är inte heller politiskt korrekt, inte minst på grund av att det inte är ett kriterium för anslutning. Som också har nämnts finns det möjlighet att journaliststudenter kommit i kontakt med metodkurser. Mina respondenter består av elever och studenter som utgör en grupp i samhället som kanske hade mycket information om Turkiet och därmed rådde kanske inte en otydlighet i frågan som.

Ett annat sätt att se det är att svaren på frågorna om huruvida religion och kultur upplevs som ett hinder för Turkiets EU-medlemskap idealt skulle varit ”inget”, eftersom det inte utgör någon av Köpenhamnskriterierna. Däremot skriver jag i texten att ” *Det mest känsliga diskussionsämnet är religiösa och kulturella skillnader, men då EU betecknar sig självt som en religiös och kulturell mosaik med respekt för olikheter anser många sådana skillnader vara irrelevanta*”. Men samtidigt understryker jag Turkiets skulle bli det första muslimska land som blir medlem, vilket i sig visar att det finns en olikhet från gruppen. Det fanns ingen statistisk signifikant skillnad mellan grupperna, men en viss gradskillnad gick att utläsa, där kontrollgruppen var något mindre negativ. Det nämner jag endast utav kuriosita, då slutresultatet förblir densamma.

I efterhand ångrar jag att jag inte ställde frågan om Turkiets statsskick. Jag hade också önskat att jag hade varit noggrannare med gradering av svarsalternativen. Själva arbetet att samla in data och få tillgång till elever tog en ansenlig tid. Idealt hade jag velat ställa neutrala faktafrågor för att själv uppmäta respondenternas politiska kunskap, såsom Zaller förespråkar, men tidsaspekten gjorde att jag inte hade hunnit med. Sedan vet jag inte om deltagarna hade haft tålamodet att svara på alla frågor, sett till att jag har fått interna bortfall på vissa frågor i detta experiment.

För framtida forskning vore det intressant att genomföra ett liknande experiment idag, nu när relationerna mellan EU och Turkiet är ansträngda och även Sveriges inställning officiellt börjar förändras. Skulle det bli någon skillnad i resultat? När jag genomförde experimentet upplevde jag det som att det rådde en otydlighet i frågan och att den positiva inställning

Sveriges regering hade borde genomsyra budskap i samhället. Detta säger jag med Frankrike i åtanke, som länge har haft en genomgående negativ inställning till att Turkiet blir medlem. En annan tanke för vidare forskning är att göra en diskursanalys av texter som rör EU i Sverige, i likhet med de exempel som givits i tidigare forskning.

Det jag ville uppnå med mitt experiment var att se om en icke-representativ bild av Turkiet skulle påverka inställningen hos svenska respondenter till att Turkiet blir EU-medlem. Det är intressant att Turkiet i många sammanhang inte bara beskrivs som ett land med muslimsk befolkning, men mycket oftare som muslimskt. Att i nyhetsrapportering och diskussioner ta upp det faktum att landet är sekulärt, men med muslimsk befolkning, kan ju tyckas intressantare. Resultat från min fokusgrupp visade tydligt att inte nog med att respondenterna inte kände till att Turkiet är sekulärt, upplevdes det också som något otänkbart och främmande.

För att minska riskerna för att grupper och länder definieras som ”den andre” och något främmande är det viktigt att representationer i media inte tar genvägar för att skapa intresse. De sammanhang personer och länder kopplas till kan påverka många individer, speciellt de som saknar politisk kunskap. Vad människor tycker om Turkiet påverkas av hur medier väljer att rama in nyheter från landet och om EU-medborgare upplever landet som en främmande fågel på grund av identitetsfaktorer, är det svårt att se att landet välkomnas in i samarbetet, hur mycket landet än lyckas med reformer på andra politiska områden.

Källförteckning

Bauhr, M., & Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen. (2005). *Our common climate: How consensual expert ideas shape global public opinion* (Göteborg studies in politics, 95). Göteborg: Department of Political Science, Göteborg University.

Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson och Lena Wängnerud (2003) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad* Stockholm, Norstedts juridik

Held, C. (2010). *Middle East patterns: Places, peoples, and politics* (4. [extensively rewritten] ed.). Boulder; Oxford: Westview Pr.

Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible: How television frames political issues* (American politics & political economy). Chicago: University of Chicago Press.

Iyengar, Shanto & Reeves, Richard (1997) *Do the media govern? Politicians, Voters, and Reporters in America* Sage Publications inc. USA

Karlsson, I. (2007). *Europa och turken: Beträktelser kring en komplicerad relation*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Karlsson, I. (2015). *Turkiets historia*. Lund: Historiska media

Lake, Michael (2005) *The EU & Turkey- A Glittering Prize or a Millstone?* Federal trust for Education and Research, London

Laqueur, W. (2007). *The last days of Europe: Epitaph for an old continent* (1.st ed.). New York: Thomas Dunne Books/St. Martin's Press.

McQuail, D., & Windahl, S. (1993). *Communication models for the study of mass communications* (2.nd ed.). London: Longman.

Pratkanis, A., & Aronson, E. (1992). *Age of propaganda: The everyday use and abuse of persuasion*. New York: W.H. Freeman.

Said, Edward W, (1978) *Orientalism* Routledge & Kegan Paul. London and Henley

Schorr, A., Campbell, W., & Schenk, M. (2003). *Communication research and media science in Europe: Perspectives for research and academic training in Europe's changing media reality*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter.

Seeberg, P. (2007). *EU and the Mediterranean: Foreign policy and security* (University of Southern Denmark studies in history and social sciences, 342). Odense: University Press of Southern Denmark.

Sorkin, Aron. 2012 "The Newsroom", 2012, säsong 1:3 HBO

Strauss, D., & Berger, J. (2003). *Between the eyes : Essays on photography and politics* (1.st ed.). New York: Aperture.

Street, J. (2011). Mass media, politics and democracy (2.nd ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Zaller, J. (1992). The Nature and Origins of Mass Opinion. Cambridge: Cambridge University Press.

Internetkällor, Sveriges Radio

Konflikt, ”Turkiet och EU - ett förhållande med förhinder”, 2009-12-05 Hämtad från <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/76581?programid=1300>

Birath, Hanna ”Sverige positivt till turkiskt EU- medlemskap”, Sveriges Radio 2013-11-07. Hämtad från <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5697249>

Internetkällor, nyhetsartiklar

Gustavsson, Rolf, & Nilsson, Dan, ”Turkiet stampar på EUs tröskel”, SVD,2009-03-30. Hämtad från <https://www.svd.se/turkiet-stampar-pa-eus-troskel>

Kamadé, Hassan, ”Vad än Turkiet gör ställer EU nya krav” 2010-01-01 , Expressen Hämtad från <http://www.expressen.se/nyheter/dokument/vad-an-turkiet-gor-staller-eu-nya-krav/>

Mével, Jean-Jacques et Rousselin, Pierre ”L'UE a besoin de la Turquie pour peser dans le monde”, Le Figaro 2009-05-25, Frankrike. Hämtad från <http://www.lefigaro.fr/elections-europeennes-2009/2009/05/25/01024-20090525ARTFIG00315-l-ue-a-besoin-de-la-turquie-pour-peser-dans-le-monde-.php>

Nilén, Holger. (2008, 15 december).”Turkiets medlemskap i EU dröjer men självklart tillhör landet Europa” , Palmecentret Hämtad från <https://www.palmecenter.se/article/turkiets-medlemskap-i-eu-drojer-men-sjalvklart-tillhor-landet-europa/>

Internetkällor övrigt

Aissaoui, R. (2007). History, cultural identity and difference: The issue of Turkey's accession to the European Union in the French national press. Journal of Southern Europe and the Balkans, 9(1), 1-14.

<https://doi.org/10.1080/14613190701216896>

Bjuggren, Hanna. (2012). Turken – ”den Andre” Europén? En Studie Om Hur Identitetsargument Används I Europaparlamentets Debatter Om Turkiet.”

<http://hdl.handle.net/2077/29657>

Commission Staff working document, Turkey 2006 progress report, 2006-11-08
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2006/nov/tr_sec_1390_en.pdf

Europeiska Unionens råd, hemsida
<http://www.consilium.europa.eu/sv/policies/enlargement/>

Everts, Steven (2004), "An asset but not a model: Turkey, the EU and the wider Middle East"
Centre for European Reform
https://www.cer.eu/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/essay_turk_everts-2173.pdf

Eurostat
<http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>

Çetin, E. (2011). Representations and Othering in Discourse: The Construction of Turkey in the EU Context – By B.Ç. Tekin. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 49(5), 1143.
https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1111/j.1468-5965.2011.02180_3.x

Koenig, T., Mihelj, S., Downey, J., & Gencil Bek, M. (2006). MEDIA FRAMINGS OF THE ISSUE OF TURKISH ACCESSION TO THE EU. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 19(2), 149-169.
<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/13511610600804240>

Paksoy, A. (2013). Turkey and the issue of European identity: An analysis of the media representation of Turkey's EU bid within the framework of religion and culture. *Revista Romana De Comunicare Si Relatii Publice*, 15(1), 37-55.

http://journalofcommunication.ro/oldsite/archive2/030/29/paksoy_29.pdf

Rom- fördraget, 1957. Hämtad från
https://ec.europa.eu/romania/sites/romania/files/tratatul_de_la_roma.pdf

Resmi Gazete. Hämtad från
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/10/20081022-15.htm>

Tok, Gül Ceylan, (2009) 'The Securitization of the Headscarf Issue in Turkey: 'The Good and Bad Daughters' of the Republic', *The International Studies Association of Ritsumeikan University; Ritsumeikan Annual Review of International Studies*, vol.8, p. 113-137
http://www.ritsumei.ac.jp/acd/cg/ir/college/bulletin/e-vol.8/06_Gul%20Ceylan%20Tok.pdf

Ett nytt medlemsland i EU?

Turkiet har deltagit i det europeiska samarbetet sedan ansökan 1959 om medlemskap i dåvarande EEC. Ett medlemskap skulle göra att Turkiet blir det första muslimska landet i EU. Landet styrs av pro-islamiska partiet AKP.

Den nuvarande turkiska regeringen har sedan den tillträdde 2002 genomfört reformer för att möta de krav som ställs för att få förhandla om medlemskap. Det har rört arbetsrätten, jämställdhet, hälsa och säkerhet i arbetslivet, kampen mot diskriminering, offentlig hälsovård, minoritetsfrågor och utvecklandet av den sociala dialogen.

Sedan grundandet av dagens moderna Turkiet år 1923 har landet samarbetat med Väst. Turkiet var en av de grundande medlemmarna av FN och är medlem i NATO (Nordatlantiska fördragsorganisationen). Landet är också medlem i Europarådet sedan 1949, och OECD sedan 1961 (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling)

I december 1999 fick Turkiet kandidatlandsstatus och samtal om medlemskap öppnades symboliskt den tredje oktober 2005. EU: s nyaste medlemmar, Bulgarien och Rumänien, tillkom 2007.

Flera olika frågor tas upp i samband med Turkiets ansökan, från demografiskt och geografiskt till

politiskt. Om landet skulle bli medlem skulle det ha den största befolkningen bland EU-medlemsländerna och det enda land med en i majoritet muslimsk befolkning.

Turkiet sträcker sig över både den europeiska och asiatiska kontinenten vilket har lett att många ifrågasätter medlemskap på rent geografiska grunder. Enligt Romfördraget så är Europeiska Unionens mål att skapa en union av Europeiska stater med delade gemensamma värden.

Det mest känsliga diskussions- ämnet är religiösa och kulturella skillnader men då EU betecknar sig självt som en religiös och kulturell mosaik med respekt för olikheter anser många sådana skillnader vara irrelevanta: Detta förutsatt att både EU och Turkiet vidhåller denna syn.

Något religiöst kriterium för ett EU-medlemskap har aldrig funnits. Recep Tayyips Erdogans pro-islamiska Rättvise- och utvecklingsparti, AKP, är i regeringsställning sedan 2002. Partiet har arbetat för ett medlemskap i EU samtidigt som det också framträder en annan typ av nationell identitet i Turkiet, som är mera islamiskt färgad än den tidigare sekularistiska. Turkiet har nära relationer med sina grannländer i öst och dessa kan tänkas bli starkare efter ett eventuellt nej från EU.

Ett nytt medlemsland i EU

Turkiet har deltagit i det europeiska samarbetet sedan ansökan 1959 om medlemskap i dåvarande EEC. Den nuvarande turkiska regeringen har sedan den tillträdde 2002 genomfört reformer för att möta de krav som ställs för att få förhandla om medlemskap.

Kraven har rört arbetsrätten, jämställdhet, hälsa och säkerhet i arbetslivet, kampen mot diskriminering, offentlig hälsovård, minoritetsfrågor och utvecklandet av den sociala dialogen. Sedan grundandet av dagens moderna Turkiet år 1923 har landet samarbetat med Väst. Turkiet var en av de grundande medlemmarna av FN och är medlem i NATO (Nordatlantiska fördragsorganisationen). Landet är också medlem i Europarådet sedan 1949, och OECD sedan 1961 (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling)

I december 1999 fick Turkiet kandidatlandsstatus och samtal om medlemskap öppnades symboliskt den tredje oktober 2005. EU: s nyaste medlemmar, Bulgarien och Rumänien, tillkom 2007. Flera olika frågor tas upp i samband med Turkiets

ansökan, från demografiskt till geografiskt till politiskt. Om landet skulle bli medlem skulle det ha den största befolkningen bland EU-medlemsländerna. Turkiet sträcker sig över både den europeiska och asiatiska kontinenten vilket har lett att många ifrågasätter medlemskap på geografisk grund. Enligt Romfördraget så är Europeiska Unionens mål att skapa en union av Europeiska stater med delade gemensamma värden. Detta skulle tala emot en strikt geografisk definition.

Det mest känsliga diskussionsämnet är religiösa och kulturella skillnader men då EU betecknar sig självt som en religiös och kulturell mosaik med respekt för olikheter bör skillnader i dessa frågor vara irrelevanta: Detta förutsatt att både EU och Turkiet vidhåller denna syn.

Turkiet är ett av de första länder där religion och stat skildes åt. 1923 valde den turkiska republiken att avinstitutionalisera islam från staten vilket har gett en sekulär demokrati. Religionens betydelse inom politik och samhälle är liten och religion i allmänhet ses som en privat angelägenhet.

Kontrollfrågor

Här följer ett par frågor om Dig själv. När man sammanställer resultaten av sådana här undersökningar brukar man dela in svaren i olika grupper. Med hjälp av svar på dessa inledande frågor hjälper Du mig med detta.

Fråga 1. Är du man eller kvinna ?

Fråga 2 Vilket år är du född? _____

Fråga 3. Har någon av dina föräldrar ursprung från ett land annat än Sverige?

Ja Nej

Fråga 4. Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

Mycket
intresserad

Ganska
Intresserad

Inte särskilt
intresserad

Inte alls
intresserad

Fråga 5. Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan vänster-högerskala?

Klart till
vänster

Något till
vänster

Varken till vänster
eller till höger

Något till
höger

Klart till
höger

Fråga 6. Allmänt sett, vilken är din inställning till EU?

Mycket
positiv

Ganska
positiv

Varken positiv
eller negativ

Ganska
negativ

Mycket
negativ

Vad läser du för utbildning?

Ekonomi/ handel/ administration
 Hotell/restaurang/service
 Hälsa-/ sjukvård
 Pedagogik
 Samhällsvetenskap/juridik

Estetisk/design/konst
 Media/journalistik/reklam
 Naturvetenskap/matematik/data
 Annan: _____

Undersökningsfrågor

Här följer frågor med anknytning till texten du har fått ta del av:

Hur nära anser du att Sverige och Turkiet är politiskt?

Mycket	Ganska mycket	Inte så mycket	Lite	Mycket lite
☐	☐	☐	☐	☐

Hur mycket upplever du att Sverige har gemensamt med Turkiet kulturellt?

Mycket	Ganska mycket	Inte så mycket	Lite	Mycket lite
☐	☐	☐	☐	☐

Hur mycket upplever du att Sverige i allmänhet har gemensamt med Turkiet?

Mycket	Ganska mycket	Inte så mycket	Lite	Mycket lite
☐	☐	☐	☐	☐

Hur mycket upplever du att Turkiet har gemensamt med övriga EU- länder?

Mycket	Ganska mycket	Inte så mycket	Lite	Mycket lite
☐	☐	☐	☐	☐

Hur pass starkt hinder anser Du att följande saker är för Turkiets medlemskap i EU?

	Mycket starkt	Starkt	Svagt	Mycket Svagt	Inget
Geografi	☐	☐	☐	☐	☐
Befolkningsmängd	☐	☐	☐	☐	☐
Politiska skillnader	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐
Religion	☐	☐	☐	☐	☐

V.G.V ⇨

Hur ställer Du dig inför att Turkiet blir medlem av Europeiska Unionen?

Mycket positiv	Positiv	varken positiv/ eller negativ	Negativ	Mycket negativ
[]	[]	[]	[]	[]